

Universal Declaration of Human Rights - Fulfulde, Nigerian

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

NANONDIRAL WINNDEREYANKEEWAL HAKKEEJE AADE

NAATIRKA

E tuugnaadeko wonde keftingal horma kala nedfɔ e nder besngu aadee e hakkeeki potɗi woni dnadɗuudi ndimaague potal e jam e nder aduna,

E tuugnaade wonde ko baasgol heftinde kam e calogol tottude hakkeeki aade ngaddi barondiral e salaare sanndolin nde e nder aduna e kadihuccande adunam mo aade hefi yamiroore haalde e miiɗa de no henanorii ɗum yontii ete kadi yimbe poti jeyde koye mumen ceerta e kulol e baasal sabu aadee yidde ɗum,

E tuugnaade wonde ina teenɗi yo hakkeeki aade ndeenire yamiroore laawɗinaande mbele aadee waasaa tonngeede e gullitaagol dowrowol so tawii fawaama kalfaandi kiisndi walla waawnere ɓ urtunde,

E tuugnaade ina teenɗi nde ɓamtatoo ɓiyngu yummaagu hakkunde leyɗeele dimɗ ude,

E tuugnaade e nanondiral leyɗeele caaktangal woondoore leyɗeele jowitiide e hakkeeki gadani aadee bayɗi no ndimaagu, teddungal e nder potal rewbe e worbe. Leyɗeele ɗee koddirii e daranaade ɓamtaare renndo e ɓiɓgol fannuji nguurndam moyyam,

E tuugnaade e wonde leyɗeele dentude jeytiide ɗee, e ballondiral e fedde leyɗeele dentude jeyde koye mumen pellitii ɓiibnude horma hakkeeki aade kam e ndimaagu,

E tuugnaade e ɓulngo renndaande ngam tafde hakkeeki aadee kam e ndimaagu, leyɗeele ɗee teenɗinii nafoore ɓurtunde wonde e pellitgol, ko ndeen batu nguu nanondiri, holliti:

Ngal-ɗoo nanondiral winndere yan keewal jowitiingal e hakkeeki aadee wayi ko no laawol gootol ɓii ngam yettaade leyɗeete mbele yimbe bee e renndooji ɗii mbada ɗum e hakkillaaji mum e kala sahaa kadi et e jannginde e nehde mbele ɓamtoo horma hakkeelleji aadee e ndimaagukuule yettaama mbele saree e nder leyɗeele, ciynugol ngol ina foti feeɗde, teskee e yimb e fof.

Kuulal gadanal

Innama aadeeki fof poti, ndimɗidi e jibinannde to bannge hakkeeki. Ebe ngoodi miiɗo e hakkilantaagal ete ebe poti huufo ndirde e nder ɓ iyguyummaagu.

Kuulal 2

Gooto kala ina waawi hokkunde hoore mum hakkeeki e ndima guuji kaalaadi e nanondiralngal tawa alaa paltagol nguru, mbaydi, leñol, demngal, diine, iwdi leydi walla renndo, dañal, jibinande walla kala ngonka.

E ko fawtii heen hay paltoor gooto woodataa e dow yowitaade e dawrugol, ɓaawoore hakkunde leyɗeele fawaade e nedfɔ ummiido leydi walla nedfɔ mo yowitaaki maa woni pawido yamiroore laawɗinaande waawnde wonde fof.

Kuulal 3

Innama aadee kala ina jogii hakke wuurde, e hakke ndimmagu kam e hakke ndeenka e kisal hoore mum.

Kuulal 4

Hay nedfɔ gooto fotaani tonngaade e maccungaa gu maccungaagu e njeeygu aadee ko ko harminaa e no waawi si foraade fof.

Kuulal 5

Hay neddfo gooto fotaaani leepeteede walla fiyeede piyle jaltude neddfaagu walla koynooje.

Kuulal 6

Neddfo kala ina jogii hakke annditireede neddfaagu mum e kaayitaaji ñaawaadi.

Kuulal 7

Yimbe fof poti e laamu ete poti fotde ndeendka e yeeso laamu. Yimbe fof ina poti fotndeende e reeneede e heedi heedi baawdo yabfbude kule ngal nanondiral yimbe fofina poti reeneede e tooñannege tawa alaa paltoor.

Kuulal 8

Neddfo kala ina jogii hakke wullitaade ñaawoore e leydi mum so tawii o gañaama, o tooñaama walla so hakkeji makko njoolaama. ñiin hakkeji ina ngannde e laamu e ñaawooje.

Kuulal 9

Hay gooto fotaaani nanngede sokee walla yaltinee leydi tawa ko e dow mbaawka e belaafe.

Kuulal 10

Neddfo ina jogii hakke e hedeeede e nder potal e sahaa ñaawoore nde yowitaaki, nde wadataa heedi-heeda (jinngataa). ñaawoobe ñenguurotaako poti ñaawde hakkeji fotdeji neddfo fof ko takkaa haa heɓ ni ñaawore.

Kuulal 11

1. Kala neddfo tuumaado bonannde ina foti reweede haa ko fawaa e mum ko annde ina woodi walla alaa tawa ko ñaawoore laadfinnaande nde suudaaka ñaawi e tawtingol ñaawoobe luundiibe heedbe banngede ñaaweteedo oo.
2. Hay gooto fawetaake bonnannde walla war ngo tawa nde wadatae ndee waawa wonde ko teenpi e mum e yowitaade e laawol leydi walla laawol hakkunde leydeele. Ko noon ne hay gooto fawetaake sariya baɗɗo huunde tawa nde wadatae ndee o jotondiraani heen.

Kuulal 12

Hay gooto yabfbetaake, tooñee e nder nguurndam mum, e nder besngu mum e nder jotondiral mum walla neddfaagu mum lesdinee, naange hay gooto e dowlugol mum potaani ñifeede. Neddfo kala ina jogii hakke reenaneede deede gede teenjinooji ndimaagumum.

Kuulal 13

1. Neddfo ina jogii hakke yahde ɗo welaa fof e no weliraa fof kam subaade hofannde mum e nder leydi.
2. Neddfo ina jogii hakke yaltude leydi kala hay so tawii ko ndi makko kam e artude e leydi mum.

Kuulal 14

1. E sahaa kulol, neddfo kala ina jogii hakke yeewde moolaare e ñaande leydi moolndi ñum e godde deede.
2. Oo hakke noon waawaa fawaade e warde hoore daga yeewa moolɗo ñum, o waawi fawaade tan ko e jamirooje fedde leydeele dentude.

Kuulal 15

1. Nedɗo kala ina jogii hakke jeyeede e leydi, woni jogaade ngenndi.
2. Hay gooto waawaa e dow belaaɗe haɗeede jogaade ngenndi walla waylude ngenn di.

Kuulal 16

1. Caggal nde nedɗo dañii duubi kellifuya so ko o debbo, so ko o gorko faltaa ki leñol, nguru, leydi ono jogi hakke resde maa reseede, o darna fooyre. Ko kambe poti heen hakkeji jowitiidi e dewgal so ina humee walla so ina ittee (goorko e dewbo).
2. Dewgal fawii ko e yidde resondireeɓo ɗiɗo bee wonaa ina fawee e waawnere.
3. Besngo ko kam woni tergal gadanal e nder rendo besngu inajogii hakke ndeenka immoraade e renndo kam e laamu leydi ndii.

Kuulal 17

1. Kala nedɗo walla dental yimɓ e ina jogii hakke e jeyal leydi.
2. Hay gooto fotaani e amdu e waawde haɗeede jeyi mum.

Kuulal 18

Kala nedɗo ina jogii hakke ndimaagu miiɗo, hakkilantaagal kam e diine. Oon hakke ina roondii ndimaagu waylude diine kam e ndimaagu tabitinde diine mum walla yi yannde mum kañum gooto walla e wondude e wodɓe. Ngaal tabitinal diine noon ina nona ko ɗuudii e ko feeñi fof tawa ko rewnede e dow janɗe, walla dewal walla jamirooje diina oo.

Kuulal 19

Nedɗo ina jogii hakke e ndimaagu jogaade miiɗo e saaktude miiɗo mum ɗum firti ko joom mum fotaami hulde feeñninde miiɗo mum walla wiɗtude, hebde kam e sarde miiɗooji e kabavuuiji tawa woyaaki keeri hakkunde leyɗeele e no sardaa fof.

Kuulal 20

1. Nedɗo kala ina jogii hakke e ndimaagu wadde batu walla fedde nde wonaa fitina.
2. Hay gooto fotaani waawneede jeyeede e fedde alay sago.

Kuulal 21

1. Nedɗo kala ina jogii hakke e jeyeede e terɗe gardiide leydi mum. Tawa ko kañum e hoore mum walla tawa ko waabaade e be yimɓe e cubii ina njooɗ aŋii leydi sabu joñeede geɗe mum.
2. Nedɗo kala ina jogii hakke ardineede walla joñeede geɗe/golle leydi e dow potal.
3. Muuyaande leydi ndii ko ñibgol kalfaandi laamuuiji dñi. Ndiin kalfaandi ñibortoo tan sosde wooteji cuboo subngo laabngo e leydi kala, tawa cubotoo ɗo kala ina tottee ndimaagu mum timmungu.

Kuulal 22

Nedɗo kala e nder renndo ina jogii hakke e ndeen ka renndoyankeewo. ɗumko weltaare hakkeji fagguduyankoj e renndoyan heeji e pina yankooji katojinnaa ɗi e ndimaagu e ɓamtaare aade e dow tuugnaade e ngonka leydi fof.

Kuulal 23

1. Nedɗo kala ina jogii hakke liggaade e dow potal hujjiaaji liggeey e ndeenka baasgol gollaade.
2. Yimɓe fof poti fotde njobdi so tawii be potii liggeey.

3. Kala liggido ina jogii hakke njob di fotndi heen, njondi mbaawndi jogaade mo kanke e besngu makko mbele njogoo ngonka moyya tedduka. Njobdi ina haani timminireede catiide renndoyankooje.

4. Neddo kala liggotoodo ina jogii laawol tafde fedde wullitaare hakkeji liggeey walla yantondirde fedde liggotoobe mum e pedle godde liggotoobe so tawi edeندندي ngoy aaji e anniya.

Kuulal 24

Neddo kala ina jogi hakke e footere walla weltinde bernde num walla wooda do haa'dni liggeey mum ete kala liggotoodo ina jogii hakke e footere yob eteende.

Kuulal 25

1. Neddo kala ino foti jogaade hakke nguurndam cemordam haa waawaa toppitaade cellal mum, ngonka mum eka besngu mum haa teeni e nguura, kodici, safaara e gede renndo; omo jogii hakke e ndeenka so tawii o liggaaki, walla o sellaani ma walla o jodtaa de e doole mum, walla kes joodiido, naywudo walla kala gede baasooje wallitde nguura de pawaaiki e bellanteeje.

2. Jibinaado debbo e sukaaku ina njogii hakke ballal e toppitaagol keeriidi. Sukaabe fof, woni a jibinaabe e nder dewgal walla caggal dewgal poti fotde to bannge ndeenka renndoyankeewo.

Kuulal 26

1. Neddo kala ina jogii hakke jande jande foti wonde ko nde alaa njobdi hay sinna ko to arwaniire e gadanal. Jande sukaabe ina foti wonde alay sago. Jande karallaagal ina foti huftidin'de: jande toownde ina foti udditanaade moni kala taw alaa heedi-heeda, tawa ko e baawal mum.

2. Jande foti ko feertinde neddankaagal, beyda teddin'de hakkeji innama Aadee, hefde hoore mum. Ina foti waalitde paamondiral, muundiral, cehilaagalhakkunde leydeele e kala senngooji leyyi walla diineeji, fawitii heen bamtaare golle dowlajji dentudi ngam moyyere ina duumoo.

3. Jibinaabe ina poti subaade hol fannu jande ndokkata sukkaabe mumen.

Kuulal 27

1. Neddo kala ina waawi e sago mum jeyeede e bamtugol pinal rennde mum, huutoroo neene e wallitde bamtaare ganndaliyankeewal e kala bure jaltooje heen.

2. Neddo kala ina jogii hakke ndeenka muuyaade mum to bannge neddankaagal e jawdi tuugniide e bulgno ganndal, coñce, neenal de o tafi.

Kuulal 28

Neddo kala ene foti daranaade nibagol hakkeji innama aadee kam e ndi maagu mum to bannge renndo e nder winndere mbele kuule kaalaade ender ngalfo nanondiral njetto faandaare todfaande nde.

Kuulal 29

1. Innama aadee ina jogii hujjaaji fayde e renndo ngo ganndudfaako bamtaare huuftidinde neddankaagal makko tan waawi wootde.

2. E nder kuutorogol hakkeji makko kam e naftorogol ndimaagu makko, moni kala fawaa e mum tan ko dooftogol sarfiyeeji ngam teenin'de keftingol e nehtanagol hakkeje wodbe ngam timminde neddanj kaagalngam gede denndaande kam e ngonka moyya kuuftidindo ngam danje renndo potal.

3. Dii hakkeji e nguu ndimaagu mbaawa daneede e dow luundaare paandaalee muuyaabe dowlajji dentudi.

Kuulal 30

Hay kuulal gootal gummingal e ngal dfo nanondiral fotaani jaggireede ummii ko e leydi, walla dental keeringal, walla neddfo keeriido. Hay neddfo gooto, walla dental walla leydi potaani jogaade golle tawa faandaare mumen ko firtude hakkeejje e ndimaagu kalaadi e nder nanondiral ngal.
